

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jarosława Szuberta,
w sprawie **J. M. O.**

skazanego za czyny z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 16 stycznia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 13 marca 2024 r., sygn. akt II Ka 17/24,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Łomży

z dnia 9 listopada 2023 r., sygn. akt II K 13/23,

**1. uchyla wyrok Sądu Okręgowego w Łomży w zaskarżonej części
i sprawę w tym zakresie przekazuje temu Sądowi do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

**2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnej A. O. -
Kancelaria Radcy Prawnego w Ł. - 885,60 zł, w tym 23% VAT, za
sporządzenie i wniesienie kasacji z urzędu.**

Marek Pietruszyński

Dariusz Kala

Waldemar Płóciennik

t.n

UZASADNIENIE

J. O. został oskarżony o to, że:

„I. w dniu 17 czerwca 2022 roku przy ulicy B. w Ł. woj. [...], dokonał kradzieży z włamaniem, gdzie po uprzednim podważeniu drzwi balkonowych dostał się do wnętrza zamkniętego domu, skąd po penetracji dokonał zaboru w celu przewłaszczenia złotej biżuterii oraz pieniędzy w kwocie 1000 złotych w wyniku czego powstały straty w łącznej wysokości 10.400 złotych na szkodę M. S. i W. S., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej kary roku pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k. za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.;

II. w dniu 27 maja 2022 roku przy ulicy T. w B. woj. [...], dokonał kradzieży z włamaniem, gdzie po uprzednim podważeniu drzwi balkonowych dostał się do wnętrza zamkniętego domu, skąd po penetracji dokonał zaboru w celu przywłaszczenia dwóch sztabek złota o wadze 100 g i 50 g oraz pieniędzy w kwocie 5.000 złotych w wyniku czego powstały straty w łącznej wysokości 45.000 złotych na szkodę A. P. i M. P., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej kary roku pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k. za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.;

III. w dniu 14 czerwca 2022 roku przy ulicy Ś. w E. woj. [...]1. dokonał kradzieży z włamaniem do domu jednorodzinnego w ten sposób, że po uprzednim wyważeniu drzwi tarasowych dostał się do wnętrza wymienionego domu, skąd następnie zabrał w celu przywłaszczenia biżuterię złotą o łącznej wartości 18.450 złotych oraz pieniądze: 200 złotych, 60 funtów brytyjskich oraz 70 euro, powodując straty o łącznej wartości 23.500 złotych na szkodę A. i C. R., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej kary roku pozbawienia wolności będąc uprzednio

skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k. za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.;

IV. w dniu 13 czerwca 2022 roku przy ulicy Ż. w K. woj. [...]2. dokonał kradzieży z włamaniem do budynku mieszkalnego w ten sposób, że po uprzednim wyważeniu – wypchnięciu okna dostał się do wnętrza skąd po penetracji dokonał zaboru w celu przywłaszczenia pieniędzy w kwocie 1000 złotych na szkodę B. M., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej kary roku pozbawienia wolności będąc uprzednio skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k. za umyślne przestępstwo podobne, tj. o czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.”.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2023 r., sygn. akt II K 13/23, Sąd Rejonowy w Łomży:

I. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to na wskazanej podstawie prawnej skazał go za każdy z nich i przyjmując, iż stanowią one ciąg przestępstw w rozumieniu art. 91 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., z mocy art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody w całości poprzez uiszczenie na rzecz pokrzywdzonych C. i A. R. 23.500 złotych, na rzecz A. i M. P. 45.000 złotych i na rzecz B. M. 1.000 złotych;

III. orzekł o zaliczeniu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia oskarżonego wolności w sprawie;

IV. rozstrzygnął o kosztach.

Orzeczenie to zaskarżone zostało apelacjami obrońcy oskarżonego i samego oskarżonego.

Obrońca, zaskarżając wyrok w całości, zarzucił:

1. *naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na wydane rozstrzygnięcie w postaci art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 169 § 2 w zw. z art. 6 k.p.k. objawiające się oddaleniem wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o zażądanie od organów policji informacji czy samochód N. po zatrzymaniu i osadzeniu oskarżonego był wykorzystywany do innych przestępstw, w sytuacji gdy*

zgodnie z wiedzą oskarżonego widoczny na monitoringu samochód N. był wykorzystywany do popełnianych przestępstw na terenie W. i M. po jego osadzeniu z Zakładzie Karnym, a zatem pojazd ten mógł być wykorzystywany przez rzeczywistego sprawcę przestępstw, co w konsekwencji uniemożliwiło obronę oskarżonego i zweryfikowanie treści nagrań z monitoringu;

- 2. naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na wydane rozstrzygnięcie w postaci art.170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 169 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. objawiające się oddaleniem wniosku dowodowego o powołanie innego biegłego sądowego, w sytuacji, w której wniosek ten jawił się jako uzasadniony, szczególnie zważywszy na nieprecyzyjne wnioski opinii, które nie potwierdziły winy oskarżonego;*
- 3. naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na wydane rozstrzygnięcie w postaci art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. objawiające się nieprawidłową dowolną, niepełną oceną zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w wyniku czego doszło do dokonania błędnych ustaleń faktycznych w sprawie poprzez:*
 - a. uznanie zeznań świadka R. Ś., w zakresie rozpoznania oskarżonego na etapie postępowania przygotowawczego, za nie budzące wątpliwości, w sytuacji gdy świadek przyznała, że nie rozpoznaje sprawcy w osobie oskarżonego, bowiem sprawca był bardziej zbudowany, był dużej postury, miał dłuższe i ciemne włosy oraz miał długą i dużą torbę przewieszoną przez ramię, zaś torba należąca do oskarżonego miała jasne elementy, których to świadek nie widziała, jak też już na etapie postępowania przygotowawczego świadek wskazywała, że nie była pewna czy oskarżony jest podobny do sprawcy czynu,*
 - b. uznanie zeznań świadka E. C. za w pełni wiarygodne, w sytuacji, gdy świadek podczas okazania oskarżonego nie rozpoznała w nim mężczyzny, z którym rozmawiała, bowiem miał inną fryzurę, był grubszy, bardziej umięśniony i miał ciemną karnację, jak też podczas okazania zdjęć oskarżonego wskazała funkcjonariuszowi policji, że nie jest pewna swojego rozpoznania,*
 - c. uznanie zeznań świadka J. P. za zasługujące na wiarę, podczas gdy świadek ten widziała sprawcę jedynie z daleka i tyłem, zatem nie mogła w nim rozpoznać osoby oskarżonego,*

- d. uznanie wyjaśnień oskarżonego za niewiarygodne, w zakresie w jakim wskazywał on na możliwą zniesioną poczytalność w momencie popełnienia czynu, podczas gdy jak wynika z opinii przeprowadzonej w sprawie toczącej się w Prokuraturze w Jędrzejowie o sygnaturze [...] oskarżony od lat leczy się na schizofrenię i nie jest świadomy wszystkich swoich czynów,*
- e. przyjęcie przez Sąd, że oskarżony popełnił zarzucane mu czyny, podczas gdy zebrany materiał dowodowy, a w szczególności wyjaśnienia oskarżonego i zeznania świadków wskazują, że oskarżony nie dokonał kradzieży z włamaniem,*
- f. uznanie, że z zapisów monitoringu wynika, że oskarżony poruszał się podobnym pojazdem jak na nagraniu oraz przypominał sprawcę przestępstw podczas gdy nagrania te były niewyraźne, nie wskazywały na cechy szczególne sprawcy, jak też nie wynika z nich w żaden sposób, że sprawcą był oskarżony,*
- g. uznanie, że z treści opinii biegłego sądowego z zakresu antropologii wynika, że sprawcą przestępstw był oskarżony, podczas gdy z wniosków opinii nie wynika w sposób jednoznaczny, by to oskarżony widniał na zapisie monitoringu, jak też dokonał on kradzieży z włamaniem.*

Nadto, jak zaznaczono – „Z daleko idącej ostrożności procesowej” – obrońca zarzucił także:

„4. rażąco niewspółmierność wymierzonej kary oskarżonemu, w sytuacji, gdy prawidłowe zastosowanie zasad i dyrektyw wymiaru kary prowadzi do wniosku, szczególnie przy uwzględnieniu stanu zdrowia oskarżonego i możliwej jego ograniczonej poczytalności, jak również stopnia naruszenia lub zagrożenia dóbr prawem chronionych oraz dobrowolnego odstąpienia od dalszego wchodzenia w konflikt z prawem, że adekwatną i sprawiedliwą reakcją karnoprawną byłoby wymierzenie wobec oskarżonego kary w zakresie dolnego zagrożenia ustawowego.

W następstwie tych zarzutów obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego od wszystkich zarzucanych mu czynów, ewentualnie o zmianę wyroku przez wymierzenie oskarżonemu kary roku i miesiąca pozbawienia wolności.

W apelacji zawarto również wnioski dowodowe o:

- 1. zażądanie od organów policji informacji czy samochód N. po zatrzymaniu i osadzeniu oskarżonego był wykorzystywany do innych przestępstw na okoliczność ustalenia czy pojazd ten był wykorzystywany do popełnienia innych przestępstw po osadzeniu oskarżonego, braku winy oskarżonego;*
- 2. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego z zakresu antroskopii celem ustalenia czy to oskarżony widoczny jest na nagraniach z monitoringu.*

Z apelacji oskarżonego wynika, że skarży on wyrok Sądu pierwszej instancji w całości. Wprawdzie nie formułuje zarzutów odwołujących się do przesłanek z art. 438 k.p.k., jednak z treści tego środka odwoławczego wynika, że autor apelacji kwestionuje ocenę dowodów odnoszących się do poszczególnych czynów, wnioski z tej oceny wypływające, a w konsekwencji prawidłowość poczynionych ustaleń faktycznych i w konkluzji wnosi o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uniewinnienie go od wszystkich czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Łomży, wyrokiem z dnia 13 marca 2024 r., sygn. akt II Ka 17/24:

- I. zmienił pkt I zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu opisanego w pkt II aktu oskarżenia, uznał go za winnego popełnienia czynów zarzucanych w pkt I, III i IV aktu oskarżenia i na podstawie przyjętej kwalifikacji prawnej wymierzył mu karę 4 lat pozbawienia wolności;
- II. zmienił pkt II wyroku w ten sposób, że uchylił obowiązek naprawienia szkody poprzez uiszczenie na rzecz pokrzywdzonych A. P. i M. P. 45.000 złotych;
- III. w pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy;
- IV. zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego.

Orzeczenie Sądu odwoławczego zaskarżone zostało kasacją obrońcy skazanego w części, tj. w punkcie I poprzez uznanie skazanego za winnego czynów z pkt I, III i IV oraz w pkt III – utrzymującym w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji w pozostałym zakresie.

Skarżący zarzucił wyrokowi:

- I.1. rażące naruszenie prawa mające istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie naruszenie zasady bezstronności organu procesowego (art. 4 k.p.k.), zasady <<in*

dubio pro reo>> (art. 5 § 2 k.p.k.), jak również zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego (art. 7 k.p.k.) przez bezkrytyczne przyjęcie, że oskarżony dokonał kradzieży z włamaniem w dniu 17 czerwca 2022 roku w Ł., w dniu 14 czerwca 2022 roku w E. oraz w dniu 13 czerwca 2022 roku w K. woj. [...], podczas gdy Sąd Rejonowy w Łomży oraz Sąd Okręgowy w Łomży na przestrzeni całego procesu pominęli fakt, że na monitoringu rozpoznano jednoznacznie samochód N. W. a jego kierowcę (przed „jego” winno zapewne być „nie” – uwaga SN),

2. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 391 § 1 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodu, jakim były zeznania świadków R.S. Ś., E.J. C. i J. P., które to zeznania różnią się diametralnie na poszczególnych etapach postępowania i w tym kontekście powinny być przez sąd orzekający w sprawie ocenione ze szczególną ostrożnością, żaden ze świadków nie wskazał ze 100% pewnością, że włamań dokonał oskarżony, więc mając na uwadze zasadę <<in dubio pro reo>> (art. 5 § 2 k.p.k.), sąd winien uniewinnić oskarżonego.

II. Naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na wydane rozstrzygnięcia:

1. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 169 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez oddalenie wniosków dowodowych w zakresie ustalenia czy samochód N. o nr rej. [...] był wykorzystywany do innych przestępstw po osadzeniu oskarżonego w Zakładzie Karnym, tj. po 6.07.2022 roku g.6.08,

2. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w zw. z art. 169 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego dotyczącego powołania innego biegłego z zakresu antroskopii, który by w sposób nie budzący wątpliwości rozstrzygnął wątpliwości i niejasności załączonej opinii,

3. art. 410 k.p.k. poprzez poczynienie przez Sąd ustaleń na dowolnie wybranej części materiału dowodowego,

4. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. poprzez przeprowadzenie niepełnej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, polegającej na wybiórczym oraz powierzchownym rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy zarzutów podniesionych w apelacjach, a tym samym zaniechaniu dokonania należytej kontroli trafności oraz prawidłowości zaskarżonego orzeczenia, w tym również prawidłowości procedowania sądu I instancji, zwłaszcza dokonanej przez Sąd meriti oceny zebranych dowodów oraz

prawidłowości poczynionych ustaleń faktycznych, w szczególności w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w pkt 3 części dyspozytywnej wyroku, gdzie obiektywnie brak jest jakichkolwiek dowodów wskazujących na jego popełnienie przez oskarżonego, podczas gdy Sąd II instancji jest obowiązany do wnikliwego i wszechstronnego rozważenia wszystkich wniosków oraz zarzutów podniesionych w środku odwoławczym, zarówno w petitum, jak i w jego uzasadnieniu, które to naruszenie jest rażące oraz ma istotny wpływ na treść skarżonego orzeczenia, bowiem w konsekwencji skutkowało poparciem oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji oraz przyjęciem za prawidłowe dowolnych ustaleń faktycznych Sądu a quo, a co za tym idzie utrzymaniem w mocy wyroku dotkniętego poważnymi uchybieniami i błędami,

5. art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 1 i 2 k.p.k. poprzez niewłaściwą kontrolę instancyjną, wyrażającą się w wybiórczym oraz powierzchownym rozpoznaniu przez Sąd odwoławczy zarzutów apelacyjnych szczegółowo opisanych w petitum wniesionych skarg apelacyjnych oraz w ich uzasadnieniu, ograniczoną w większości do dokonania ich oceny pod kątem formalnym, przy zaniechaniu właściwego merytorycznego ustosunkowania się do nich, w sytuacji, gdy zarówno podniesione w apelacjach zarzuty, jak też granice zaskarżenia środka odwoławczego, nakładały na Sąd Okręgowy obowiązek odpowiedzialnej oraz wnikliwej weryfikacji stanowiska Sądu I instancji w tym zakresie, które to naruszenie prawa jest rażące i ma istotny wpływ na treść orzeczenia, albowiem skutkowało niedostrzeżeniem przez Sąd odwoławczy rażących błędów Sądu a quo, a w konsekwencji utrzymaniem w mocy zaskarżonego wyroku Sądu I instancji;

III. Z ostrożności procesowej skarżący zarzucił na zasadzie art. 427 § 1 i 2 w zw. z art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. rażącą niewspółmierność wymierzonej kary oskarżonemu w sytuacji, gdy prawidłowe przestrzeganie zasad i dyrektyw wymiaru kary prowadzi do wniosku, że istniejąca choroba schizofrenia paranoidalna powodująca ograniczoną poczytalność powinna doprowadzić do umorzenia postępowania karnego, ewentualnie nadzwyczajnego złagodzenia, która to kara jest rażąco niewspółmiernie surowa, przekraczając swoją dolegliwością stopień winy i stopień społecznej szkodliwości przypisanych oskarżonemu czynów, nawet przy uwzględnieniu uprzedniej karalności oskarżonego, poprzez nieuwzględnienie

przesłanek nadzwyczajnego złagodzenia kary, przy przyjęciu, że oskarżony dopuścił się czynu mając znacznie ograniczoną zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem w rozumieniu art. 31 § 2 k.k., polegające na błędnym uznaniu przez sąd, iż opinia psychiatryczno – psychologiczna wskazuje, iż oskarżony miał zachowaną zdolność pokierowania swoim postępowaniem, podczas gdy biegli stwierdzili, iż J. O. w chwili dokonania zarzucanego czynu miał ze względu na endogenną chorobę psychiczną – schizofrenię paranoidalną, ograniczoną w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania jego znaczenia oraz pokierowania swoim postępowaniem – zgodnie z art. 31 § 2 k.k. Biegli uznali, że nie jest konieczne stosowanie środków zabezpieczających oraz iż nie może prowadzić obrony w sposób samodzielny i rozsądny.

Odwołując się do przytoczonych zarzutów obrońca wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, względnie – przy uznaniu przez Sąd Najwyższy oczywistej niesłuszności skazania – o uniewinnienie oskarżonego.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o oddalenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia jako oczywiście bezzasadnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy przypomnieć, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym od kończącego postępowanie prawomocnego wyroku sądu odwoławczego. Oznacza to, że – co do zasady – przedmiotem zarzutów kasacyjnych mogą być uchybienia, do których doszło w toku postępowania odwoławczego. Skuteczność kasacji zależy od wykazania – pomijając zaistnienie bezwzględnych przyczyn odwoławczych, że uchybienia te miały charakter rażącej obrazy prawa, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Z treści art. 523 k.p.k. wynika jasno, że kasacja nie może zawierać zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, a nadto – strona nie może w niej podnosić zarzutu rażącej niewspółmierności kary (art. 523 § 1 zdanie drugie k.p.k.).

Poczynienie powyższych uwag było konieczne, ponieważ jeden z zarzutów podniesionych w kasacji obrońcy skazanego jest niedopuszczalny z mocy prawa, a niektóre z nich nie mają charakteru kasacyjnego.

Niedopuszczalny jest zarzut z pkt III kasacji, w którym wprost podniesiono zarzut rażącej niewspółmierności kary, odwołując się przy tym do art. 438 pkt 4 k.p.k. Nie dość, że zarzut ten nie odpowiada prawu, to na dodatek jest on wewnętrznie sprzeczny. W ramach zarzutu rażącej niewspółmierności kary skarżący z jednej strony wskazuje, że orzeczona kara jest sprzeczna z dyrektywami jej wymiaru, z drugiej zaś twierdzi, że skazany działał w warunkach ograniczonej w stopniu znacznym poczytalności, co powinno prowadzić do umorzenia postępowania. Jest oczywiste, że ograniczona w znacznym stopniu poczytalność sprawcy czynu zabronionego nie pociąga za sobą automatycznego umorzenia postępowania, nie stanowi bowiem żadnej negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 k.p.k. Stosownie do art. 31 § 2 k.k., jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Rzecz jednak w tym, że Sądy obu instancji nie ustaliły, że skazany popełnił przypisane mu czyny działając w warunkach ograniczonej poczytalności. Jak słusznie zauważono w odpowiedzi na kasację, skazany w toku postępowania karnego w tej sprawie został poddany obserwacji sądowo – psychiatrycznej, co zaowocowało wydaniem przez biegłych opinii, w której nie stwierdzono, by był on chory psychicznie i działał w warunkach opisanych w art. 31 § 2 k.k. (k – 667 – 681). Wprawdzie w toku postępowania sądowego do akt sprawy dołączono opinię sądowo – psychiatryczną sporządzoną na potrzeby innego postępowania, w której rozpoznano u skazanego schizofrenię paranoidalną i stwierdzono znaczne ograniczenie poczytalności (k – 855 – 857), jednak biegli opiniujący w niniejszej sprawie, po zapoznaniu się z tym dokumentem, wydali opinię uzupełniającą (k – 874 – 875), w której podtrzymali wnioski zawarte w ich pierwotnej opinii.

Zarzuty z pkt I.1 i 2 nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie mają charakteru kasacyjnego. Pomijając rozstrzygnięcie o uniewinnieniu skazanego od czynu zarzucanego w pkt II, Sąd Okręgowy nie oceniał na nowo dowodów, nie prowadził postępowania dowodowego, nie czynił też nowych ustaleń faktycznych, nie mógł zatem obrazić przepisów wymienionych w przywołanych zarzutach:

- przepis art. 4 k.p.k. nie może stanowić samoistnej postawy zarzutu kasacyjnego, ponieważ wyraża on adresowaną do organów procesowych ogólną zasadę

obiektywizmu, do naruszenia której może dojść poprzez obrazę przypisów proceduralnych gwarantujących jej zachowanie, czego skarżący nie wykazał;

- o naruszeniu reguły z art. 5 § 2 k.p.k. można mówić wówczas, gdy sąd poweźmie niedające się usunąć wątpliwości i nie rozstrzygnie ich na korzyść oskarżonego; w rozważanej sprawie żaden z Sądów nie wskazywał na takie wątpliwości, zatem potrzeba ich powzięcia wiązać się może z ewentualnym zarzutem obrazy innego przepisu prawa procesowego,

- jak już wspomniano, Sąd odwoławczy nie prowadził postępowania dowodowego i nie oceniał na nowo dowodów zgromadzonych w sprawie, nie mógł więc obrazić art. 7 k.p.k.; kwestionowanie oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji winno wiązać się z zarzutem nienależytego rozpoznania wniesionych środków odwoławczych (art. 433 § 2 k.p.k.), czego w omawianych zarzutach kasacyjnych nie uczyniono,

- Sąd Okręgowy nie stosował art. 391 § 1 k.p.k., nie mógł więc obrazić tego przepisu.

Podobnie rzecz się ma z zarzutem z pkt II.3 kasacji, ponieważ we wskazanych okolicznościach Sąd odwoławczy nie mógł naruszyć przepisu art. 410 k.p.k.

Oczywiście bezzasadne są także zarzuty podniesione w pkt II. 1 i 2 kasacji, chociaż wydawanie postanowienia o oddaleniu opisanych w zarzutach wniosków dowodowych było zbędne. W pkt 1 i 2 apelacji obrońcy podniesiono zarzuty sprzecznego z prawem oddalenia przez Sąd I instancji wniosków dowodowych o zwrócenie się do policji o informację czy samochód marki [...] był wykorzystywany do popełniania innych przestępstw po zatrzymaniu oskarżonego oraz o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego z zakresu antropologii. Wnioski te ponowiono w apelacji, lecz w toku rozprawy apelacyjnej zostały one oddalone odpowiednio na podstawie art. 170 § 1 pkt 3 i 5 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 5 w zw. z art. 201 k.p.k. Rozstrzygnięcia te zapadły z naruszeniem przepisu art. 368 § 2 k.p.k., który stosownie do art. 458 k.p.k. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu odwoławczym. Z przepisu tego wynika, że wniosku o dopuszczenie tego samego dowodu, zgłoszonego ponownie po oddaleniu w postępowaniu przed sądem poprzedniego wniosku, nie rozpoznaje się, jeżeli został on oparty na tych samych podstawach faktycznych. Wzmiankę o tym zamieszcza się w protokole. W związku z tym, że w rozważanej sprawie wnioski dowodowe zostały ponowione i opierały się

one na tej samej podstawie faktycznej, Sąd odwoławczy nie musiał wydawać postanowienia dowodowego, a mógł postąpić w sposób opisany w omawianym przepisie. Jest oczywiste, że w zaistniałej sytuacji oddalenie wniosków dowodowych zamiast zaniechania ich rozpoznania, nie mogło mieć wpływu na treść zaskarżonego orzeczenia i nie stanowiło rażącej obrazu prawa procesowego.

Za zasadne, przynajmniej częściowo, uznać należy zarzuty sformułowane w pkt II.4 i 5 kasacji, w zakresie w jakim podnoszą naruszenie przepisu art. 433 § 2 k.p.k., tj. kwestionują sposób rozpoznania wniesionych środków odwoławczych. Istotne znaczenie dla dalszych rozważań ma liczba mnoga związana z wniesionymi środkami odwoławczymi. Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony apelacją obrońcy oskarżonego, ale także środkiem odwoławczym wniesionym przez samego oskarżonego. Wprawdzie fakt ten dostrzeżono w komparycji wyroku Sądu Okręgowego oraz we wstępnej części uzasadnienia wydanego wyroku (w sekcji 1.2. wskazano, że orzeczenie zaskarżył oskarżony i jego obrońca, a w sekcji 1.3.2. określono kwadrat – brak zarzutów, co pewnie odnosi się do apelacji oskarżonego), jednak w merytorycznej części uzasadnienia brak jest konkretnego stanowiska odnoszącego się do wywodów J. O. Stosownie do art. 433 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów. Apelacja skazanego nie zawiera zarzutów i stosownie do art. 427 § 2 k.p.k. nie musiała ich zawierać. Oznacza to, że ze względu na jej treść (kwestionowanie winy), zgodnie z art. 447 § 1 k.p.k., zwrócona jest przeciw całości wyroku, a kontrola takiego środka odwoławczego winna odbywać się przez pryzmat wszystkich przyczyn odwoławczych.

Analiza treści uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego prowadzi do wniosku, że apelacja skazanego, a także w znacznej mierze apelacja jego obrońcy, nie zostały rozpoznane. Warto przy tym podkreślić, że rzecz nie sprowadza się tylko do braków uzasadnienia orzeczenia ocenianego na płaszczyźnie wymagań wynikających z art. 457 § 3 k.p.k., bowiem zdawkowość i arbitralność wywodów zawartych w uzasadnieniu uzasadnia przekonanie, że Sąd odwoławczy w rzeczywistości uchylił się od rozpoznania istoty sprawy. Przypomnieć trzeba, że w odniesieniu do żadnego z przypisanych skazanemu czynów nie zgromadzono dowodów wskazujących

bezpośrednio na jego sprawstwo: nikt nie widział go w okradanych mieszkaniach, na miejscach przestępstw nie zabezpieczono żadnych śladów pozwalających na jego identyfikację, nie znaleziono przy nim żadnych rzeczy pochodzących z przestępstwa, nie ustalono też, że stanowiące dowód w sprawie narzędzia służyły do dokonania konkretnych kradzieży z włamaniem. Podstawą wnioskowania o sprawstwie skazanego były poszlaki, które wskazano w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego:

- w odniesieniu do czynu z pkt I: zeznania R. Ś., która rozpoznała skazanego, jako osobę, którą widziała w czasie i miejscu zbliżonym do dokonania włamania; potwierdzająca to opinia biegłego i zapis monitoringu, zatrzymanie skazanego w samochodzie, podobnym do tego, który uwidocznił na nagraniu z monitoringu i znalezienie w tym samochodzie torby wraz z zawartością m.in. rękawiczek, łomu, przecinaka i śrubokrętów;

- w odniesieniu do czynu III Sąd Rejonowy wskazał, że „zapis monitoringu miejskiego w E. pozwolił na ujawnienie niezbyt wyraźnego wizerunku mężczyzny, o sylwetce tożsamej z sylwetką oskarżonego w momencie jego zatrzymania, ubranego w czapkę z daszkiem z widocznym ciemnym zarostem (...), który podróżował samochodem m-ki [...] po terenie E.”; podkreślono też, że skazanego zatrzymano w tym samochodzie i była w nim torba z wymienionym wcześniej narzędziami;

- co do czynu z pkt IV – podstawą przypisania skazanemu odpowiedzialności miały być zeznania świadków E. C. i J. P., które widziały skazanego w pobliżu miejsca zdarzenia, opinia biegłego z zakresu antropologii oraz wymienione wcześniej przedmioty znalezione w samochodzie.

Poszczególne dowody oraz sposób wnioskowania z nich o sprawstwie stały się podstawą zarzutów apelacyjnych. Zaznaczyć przy tym trzeba, że apelacja skazanego, choć nie zawiera sprecyzowanych zarzutów, jest bardziej szczegółowa niż apelacja jego obrońcy. Skazany w obszernych wywodach ocenia każdy istotny, z punktu widzenia jego odpowiedzialności dowód i poddaje krytyce stanowisko Sądu. Nie ma potrzeby szczegółowego jej opisywania, czego zresztą zaniechał sąd odwoławczy, a wystarczy jedynie wskazać, że:

- zarzutowi z pkt I poświęcone są wywody zawarte na stronach 1 – 5 apelacji, w których kwestionuje się m.in. wiarygodność zeznań świadka, miarodajność wyników

okazania, opinię biegłego identyfikującą skazanego oraz podkreśla brak jakichkolwiek śladów wiążących skazanego z miejscem przestępstwa;

- do czynu zarzucanego w pkt III skazany odnosi się na stronach 8 – 9 apelacji podkreślając, że w sprawie brak jest jakichkolwiek dowodów na jego sprawstwo; skazany omawia opinię biegłego i wskazuje na jej niestanowczy charakter oraz brak możliwości powiązania widzianego w E. samochodu [...] z popełnionym przestępstwem;

- przypisanie czynu zarzucanego oskarżonemu w pkt IV zakwestionowane zostało na stronach 10 – 12; w obszernych wywodach, odwołujących się do konkretnych faktów i okoliczności, skazany dąży do podważenia wiarygodności świadków, w szczególności w kontekście rozpoznania go jako osoby będącej w pobliżu miejsca zdarzenia.

W podsumowaniu skarżący ponownie sformułował zarzuty do opinii biegłego i podkreślił, że został skazany mimo braku jakichkolwiek dowodów wskazujących na jego sprawstwo.

Stanowiska wyrażone w obu apelacjach zestawień należy z wywodami zawartymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. Sąd ten wyraża przekonanie, że skazanie J. O. „nie wynika ze splotu niekorzystnych dla oskarżonego zdarzeń, czy bezpodstawnego pomówienia, ale jest skutkiem przestępnych działań dostatecznie udokumentowanych”.

Odnosząc się do zarzutów związanych z czynem I Sąd stwierdza, że „biegły w sposób jednoznaczny stwierdził, że osoba ujawniona na nagraniu to jedna i ta sama osoba z oskarżonym, inne dowody stanowią uzupełnienia materiału dowodowego wskazującego na sprawstwo. Nie sposób wykluczyć wiarygodności zeznań R. Ś.”. Oznacza to, że opinia biegłego pozwalająca na uznanie, że oskarżony był w pobliżu miejsca zdarzenia oraz zabezpieczone dwa tygodnie później przedmioty są wystarczające do przypisania skazanemu sprawstwa, skoro w odniesieniu do zeznań świadka nie można wykluczyć ich wiarygodności.

Czynowi zarzucanemu w pkt III Sąd poświęcił jedno zdanie stanowczo wywodząc – „Także odnośnie czynu III, nie sposób odmówić wiarygodności zebranemu materiałowi dowodowemu”.

Najszerzej Sąd odniósł się do zarzutów związanych z czynem IV stwierdzając, że „nie ma wątpliwości, że oskarżony dokonał sprawstwa. Zauważalna zmiana cech wizerunkowych oskarżonego nie ma wpływu na uzyskane wyniki. Nie można wykluczyć, że z uwagi na zmiany wizualne, świadkowie mieli problem z rozpoznaniem oskarżonego, co potwierdza opinia biegłego. Nie sposób nie dać wiary zeznaniom J. P. i korespondującymi z nimi zeznaniami J. C. Świadkowie rozpoznali oskarżonego jako sprawcę dokonana kradzieży z włamaniem na szkodę B. M. Fakt rozpoznania wizerunku osoby potwierdziły też inne dowody poszlakowe, tj. przeszukanie, oględziny i okazanie”. Jak łatwo zauważyć, przytoczony wywód jest sprzeczny wewnętrznie i nie odpowiada treści dowodów. Nie trzeba byłoby się przecież odwoływać do poszlak gdyby zeznania świadków rzeczywiście wskazywały na oskarżonego jako sprawcę kradzieży z włamaniem. W rzeczywistości jednak, co ustala Sąd pierwszej instancji, zeznania świadków pozwoliły na rozpoznanie w skazanym osoby, która była widziana w miejscu i czasie zbliżonym do dokonania kradzieży z włamaniem.

W motywach orzeczenia Sądu Okręgowego trudno doszukać się również odpowiedzi na zarzuty i wątpliwości skazanego i jego obrońcy dotyczące miarodajności opinii biegłego z zakresu identyfikacji osób. Nie można przecież uznać za rzetelne odniesienie się, w kontekście szczegółowych zastrzeżeń skazanego, stwierdzenia, iż opinia biegłego – pisemna i ustna, jest pełna, jasna i logiczna i nie zawiera żadnych sprzeczności.

Powyższe rozważania uzasadniają stanowisko, że wyrok Sądu Okręgowego w Łomży dotknięty jest rażącą obrazą art. 433 § 2 k.p.k., ponieważ wbrew wymaganiom wynikającym z tego przepisu, Sąd ten w istocie nie rozpoznał wniesionych środków odwoławczych, w szczególności apelacji skazanego i nie rozważył zawartych w nich wszystkich zarzutów i wniosków. Uchybienie to było rażące i miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku. W tym stanie rzeczy konieczne było uchylenie wyroku Sądu odwoławczego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W toku tego postępowania Sąd będzie zobowiązany do rzetelnego rozpoznania wniesionych apelacji i – jeśli zajdzie taka konieczność – uzasadnienia swojego rozstrzygnięcia w zgodzie z wymaganiami wynikającymi z art. 457 § 3 k.p.k.

Obowiązkiem Sądu będzie rozważenie również, jak stało się to w przypadku czynu zarzucanego w pkt II, od popełnienia którego oskarżony został uniewinniony, czy zgromadzone dowody i wynikające z nich poszlaki są wystarczające do uznania, że oskarżony jest sprawcą zarzucanych mu czynów.

[J.J.]

[t.n.]

Marek Pietruszyński

Dariusz Kala

Waldemar Płóciennik